

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО
Факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв
Кафедра вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ У ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТАННЯ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Студента 2 МС курсу
Галузі знань 01 Освіта
Спеціальності: 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
Додаткової спеціалізації Художня культура
Собка Михайла Юрійовича

Науковий керівник: канд. пед. наук, ст. викл.
Онофрійчук Людмила Миколаївна

Розширена шкала _____	
Кількість балів: _____	Оцінка: ECTS _____
Голова комісії _____	_____
(підпис)	(ініціали, прізвище)
Члени комісії _____	_____
(підпис)	(ініціали, прізвище)
_____	_____
(підпис)	(ініціали, прізвище)
_____	_____
(підпис)	(ініціали, прізвище)

Вінниця – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ	7
1.1. Проблема формування пізнавального інтересу особистості в філософській та психолого-педагогічній науковій літературі	7
1.2. Сутність особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання .	18
1.3. Педагогічні умови формування пізнавального інтересу учнів на уроках музичного мистецтва на основі особистісно-орієнтованих технологій навчання	26
Висновки до першого розділу	33
РОЗДІЛ ІІ. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ УЧНІВ ЗАСОБАМИ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	36
2.1. Діагностика стану сформованості пізнавального інтересу учнів	36
2.2. Методика формування пізнавального інтересу учнів на уроках музичного мистецтва у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій	48
2.3. Результати експериментального дослідження.....	64
Висновки до другого розділу	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Життєтворчим джерелом національного виховання є гуманістична педагогіка, основні завдання якої полягають в демократизації та гуманізації всього процесу навчання і виховання школярів. Звідси випливає необхідність побудови особистісно-орієнтованих систем навчання і виховання школярів.

Особистісно-орієнтоване виховання – новий тип виховання, що розвивається в постіндустріальному суспільстві, сутність якого полягає в подоланні суперечності між вихованням «для всіх» і вихованням «для кожного» на основі повороту до особистості, її індивідуальної свідомості, життєвого досвіду, індивідуального творчого потенціалу.

Музика є одним із наймогутніших засобів виховання, що надає естетичного забарвлення всьому духовному життю людини. Пізнавально-творчі можливості учнів розвиваються в активній музичній діяльності, в процесі якої формується досвід безпосередніх переживань і роздумів.

Формування художнього інтересу школярів є провідною проблемою сучасної музичної педагогіки. Учитель має розвинути чутливість дітей до музики, ввести їх у світ краси й добра, відкрити в музиці животворне джерело людських почуттів і переживань. Великого значення у цьому процесі набуває вміння й цілеспрямована робота учителя.

Особливу значущість останнім часом мають питання формування в учнів інтересу до класичної музичної спадщини минулого й сучасного, шедеврів світової художньої культури, народної музики, фольклору. Тільки такі твори містять у собі величезний потенціал, мають глибокий художній вплив на слухача.

Дана проблема особливо актуальна в підлітковому віці, тому що в цей період окреслюються загальні напрямки формування морально-естетичних настанов особистості. Відсутність цілеспрямованого педагогічного впливу на процес розвитку музичних інтересів учнів є наслідком вузького кола

музичних уподобань, яке часто обмежується низькопробною музичною продукцією.

Важливим аспектом удосконалення музичного виховання учнів підліткового віку є формування пізнавального інтересу до найкращих зразків музичного мистецтва та вміння розуміти його, слухати і сприймати. Водночас, незважаючи на інтенсивні пошуки вчених, залишаються мало вивченими сутність, особливості, закономірності виховання пізнавального інтересу учнів на уроках музичного мистецтва у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій.

Феномену «інтерес» приділяється велика увага в галузі музичної педагогіки. Загальні питання формування музично-естетичних інтересів розглядаються Ю. Алієвим, Н. Ветлугіною, Д. Кабалевським та ін. Окремим аспектам вказаної проблеми присвячені дослідження Б. Притули, А. Паламарчука та ін.

Пізнавальний інтерес стимулює пізнавальну активність учнів, спрямовує їх на розвиток розумової, психічної та соціальної сфери, створює умови для творчої діяльності. Тому у вітчизняній психолого-педагогічній літературі дуже багато уваги приділяється дослідженню проблем розвитку пізнавального інтересу (Н. Бібік, М. Беляєв, Л. Божович, Л. Гордон, Б. Кобзар, О. Ковальов, В. Крутецький, В. Оніщук, В. Паламарчук, Т. Сущенко).

Велику роль надавали цій проблемі у своїх працях Б. Асаф'єв, Н. Гродзенська, О. Костюк, Є. Назайкінський, Б. Теплов та багато ін.

Однак, ще недостатньо вивчена проблема формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва.

Проведений теоретичний аналіз психолого-педагогічних джерел та існуючої практики підтвердив актуальність даної проблеми, а також її недостатню теоретичну та методичну розробленість. Саме це й зумовило вибір теми дослідження «Формування пізнавального інтересу учнів

підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва».

Об'єкт дослідження – процес формування естетичного інтересу учнів підліткового віку.

Предмет дослідження – методика формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку на уроках музичного мистецтва.

Мета дослідження полягає в розробці й експериментальній перевірці методики формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва.

Завдання дослідження:

- визначити стан розробленості проблеми в науковій літературі та науково обґрунтувати поняття «інтерес», «пізнавальний інтерес»;

- визначити критерії, показники та рівні сформованості художньо-пізнавального інтересу учнів підліткового віку на уроках музичного мистецтва;

- обґрунтувати педагогічні умови формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва;

- розробити й експериментально перевірити методику формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва.

Для розв'язання поставлених завдань застосовувалися такі методи дослідження: теоретичні – аналіз філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної літератури, формулювання понятійно-термінологічного апарату; емпіричні – спостереження, аналіз програм і планів виховної роботи, анкетування, бесіди, опитування; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний).

ВИСНОВКИ

Результати експериментального дослідження проблеми формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва дозволили сформулювати висновки:

1. Проведеним аналізом наукової літератури з даної проблеми, нами констатується: поняття «інтерес» (від лат. interest – важливий, значущий) розглядають як форму прояву пізнавальної потреби, що забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення цілей діяльності і тим самим сприяє орієнтації, ознайомленню з новими фактами, більш повному і глибокому відображенню дійсності.

2. Аналіз дефініцій «інтерес», «пізнавальний інтерес» дозволив нам розробити його структуру, на основі якої було визначено чотири компоненти: емоційний досвід діяльності, ціннісно-комунікативний (потреба в художньому спілкуванні); художньо-пізнавальний (допитливість і прагнення до художніх знань); творчо – діяльнісний (розвиток художньо-творчих здібностей).

3. Особистісно-орієнтована технологія навчання має відповідати таким вимогам:

- виявлення за допомогою навчального матеріалу змісту суб'єктивного досвіду учня;
- спрямованість не тільки на розширення обсягу знань, а й на постійне перетворення набутого суб'єктивного досвіду кожного учня;
- постійне узгодження суб'єктивного досвіду учнів з науковим змістом отриманих знань;
- активне стимулювання учнів до самооцінної освітньої діяльності із забезпеченням можливості самоосвіти, саморозвитку, самовираження;
- конструювання та організація навчального матеріалу таким чином, щоб учні мали змогу обирати його зміст, вид та форму виконання завдань;

- забезпечення контролю й оцінювання не тільки результату, але передусім процесу учіння;
- забезпечення рефлексії, оцінювання учіння як суб'єктивної діяльності.

4. З метою формування пізнавального інтересу учнів підліткового віку у процесі використання особистісно-орієнтованих технологій на уроках музичного мистецтва ми використовували такі прийоми та методи: інтегративні; проблемно-пошукові, метод проектів, бесіди, ігрові технології.

Аналіз результатів педагогічного експерименту засвідчив, що впровадження особистісно-орієнтованих технологій у навчальний процес суттєво стимулює пізнавальний інтерес школярів. Використання методів проблемного навчання зумовлює підвищення інтересу до предмета від 33 % при звичайній методиці навчання до 80 % при проблемному навчанні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Воспитание интереса учащихся начальных классов к учебным предметам: Межвузовский сборник научных трудов. – Уфа: Башкирский пединститут, 1985. – 83 с
2. Гецевич Т. Особистісно орієнтоване навчання / Т. Гецевич // Початкова освіта–2001. –№ 4. – С.5.
3. Гонтаровська Н.Б. Організація особистісно-зорієнтованого виховання і навчання молодших школярів у контексті інноваційного освітнього середовища / Підготовка педагогічних кадрів до роботи в умовах нової структури і змісту початкової освіти / Н.Б. Гонтаровська // Матеріали Всеукр. наук-практ. конференції. – Полтава. – 2001. – С. 70-72.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко – К.: Либідь. –1997. – 374 с.
5. Гриньова М.В. Саморегуляція. Навчально-методичний посібник / М.В. Гриньова – Полтава: АСМІ. – 2008. – 268 с.
6. Евдокимов О.В. Ефективність нових технологій організації навчання студентів / О.В. Евдокимов // Педагогіка і психологія. –1997. – № 2. – С. 161-170.
7. Зязюн І.А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: Наук.-метод. посіб. / І.А. Зязюн – К.: МАУП. –2000. – 312 с.
8. Имаметдинова Р.Я. Подготовка будущего учителя на основе личностно ориентированного обучения / Р.Я. Имаметдинова // Высшее образование сегодня. – 2008. – №5. – С.75-79.
9. Інноваційні аспекти особистісно-орієнтованого розвивального навчання // Укр. мова і літ в шк. – 2002. – № 3. – С.30-31.
10. Клокер Н. До концепції особистісно орієнтованої школи / Н.Клокер // Світло. – 1999. – № 3. – С.17-19.

11. Коссов Б.Б. Обобщенность содержания высшего образования как фактор его развития (личностно-развивающее образование) / Б.Б. Коссов Б.Б. // Вопросы психологии. – 1995. – № 6. – С.9-20.
12. Красовицький М. Особистісно-зорієнтована виховна система / М. Красовицький // Завуч. – № 6. – С.1-81.
13. Леонидова Н.Д. На пути к личностно-ориентированному обучению: Мнения и опыт. – Мир образования. – Образование. – Образование в мире. – Науч.-метод. журнал. – № 1. – 2002. – С. 130-136.
14. Мирошніченко В. Особистісно орієнтована освіта в навчальних закладах Полтавщини / В. Мирошніченко // Імідж сучасного педагога. – 2002. – № 2. – С.7-9.
15. Мірошник З. Організація співпраці в умовах особистісно орієнтованого навчання / З. Мірошник // – Рідна школа. – № 9. – 2000. – С. 25-26.
16. Нечипоренко В. Особистісно орієнтований навчально-виховний процес / В. Нечипоренко // Директор школи. – 2008. – №15. – С. 29-31.
17. Нісімчук А.О. Сучасні педагогічні технології. Навч. Посібник / [Нісімчук А.О., Падалка О.С., Шпак В.Т.] – К., 2001.
18. Новые технологии обучения студентов // Инженер XXI века: личность и профессионал в свете гуманизации и гуманитаризации высшего технического образования / Под. ред. М.Е. Добрусина. Харьков, 1999. – С. 337-362.
19. Оніщенко М. Психологічне здоров'я учнів в умовах особистісно орієнтованого навчання / М. Оніщенко // – Біологія і хім. в шк. – 2002. – № 3. – С. 9-10.
20. Онофрійчук Л.М. Творчий підхід до мистецько-пізнавальної діяльності учнів у музично-педагогічній практиці / Л.М. Онофрійчук / Актуальні проблеми мистецької підготовки майбутнього вчителя (III школа методичного досвіду): матеріали всеукраїнської науково-

практичної конференції (з міжнар. участю) 23-24 квітня 2013р. Вінниця, ВДПУ, 2013. С.133-139.

- 21.Онофрійчук Л.М., Сушкевич Л.В. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва до педагогічної практики в середніх навчальних закладах // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми //Зб. наук. праць випуск 46 /Редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. С. 135- 140.
22. Онофрійчук Л.М., Ігнат'єва І.Н., Маліновська Л.В. Формування міжособистісної комунікації учнів підліткового віку засобами музичної терапії // Інноваційна педагогіка. Одеса. 2020. Вип. 25. Т1. С.96-99.
- 23.Онофрійчук Л.М. Формування творчих умінь підлітків засобами музичного театру ляльок: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2009. 237 с.
- 24.Педагогічний словник / [Редкол.: М.Д. Ярмаченко, І.А. Зязюн, В.М. Мадзігон, Н.Г. Ничкало та ін.]; За ред. М.Д. Ярмаченко. – К.: Пед. думка, 2001. – 516 с.
- 25.Педагогічні умови реалізації особистісно орієнтованого навчання // Школа. – 2007. –№ 3. – С. 62-74.
- 26.Підготовка майбутнього вчителя природничих дисциплін в умовах моделювання освітнього середовища / XI Каришинські читання. Зб. наук. праць. 27-28 травня 2004 р. – Полтава: АСМІ. – 478 с.
- 27.Подмазін С. Особистісно орієнтована освіта як особливий вид діяльності / С.Подмазін // Директор школи. – 2002. – № 8. – С. 4-5.
- 28.Приходько В.М. Впровадження новітніх технологій навчання у вищій школі / В.М. Приходько // Постметодика. – 2002. – № 2-3. – С.114-118.
- 29.Психологічний словник / За ред. члена-кореспондента АПН СРСР В.І. Войтка. – К.: Головне вид-во видавничого об'єднання «Вища школа», 1982. – 215 с

- 30.Савінова Н. Творчий розвиток учня в умовах особистісно орієнтованого виховання Савінова // Світ виховання. – 2008. – No2. – С.11-13.
- 31.Сисоєва С.О. Педагогічна творчість. / С.О. Сисоєва // - К.: Каравела, 1998. – 150 с.
- 32.Сисоєва С.О. Творчий розвиток учнів у контексті особистісно орієнтованого навчання / С.О. Сисоєва // Гуманітарні науки. – No 1. – 2001. – С. 110-118.
- 33.Слепкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З. Слепкань // – К., 2000.
- 34.Словарь психолога-практика / Сост. С.Ю. Головин. – 2-е изд., перераб. и доп. – Мн.: Харвест, М.: АСТ, 2001. – 976 с.
- 35.Турянська О. Методи особистісно орієнтованого навчання в школі / О. Турянська. // Історія в школах України. – No 1. – 2002. – С.27-32.
- 36.Чернега Н. Особистісно-зорієнтоване навчання: сучасні підходи Н. Чернега / Рідна шк. – No 9. – 2001. – С. 13-14.
- 37.Черновол-Ткаченко Р. Особистісно орієнтований підхід у формуванні оціночних знань / Р. Черновол-Ткаченко // Директор школи. – 2002. – No 6 (лют.)–С. 8-9.
- 38.Чуб Е.В. Компетентностный подход в образовании / Чуб Е.В // Инновации в образовании. – 2008. – No3. – С. 21-26.
- 39.Шкабура Е.А. Методические предпосылки совершенствования образовательного процесса в вузе на основе личностно ориентированного обучения / Е.А. Шкабура // Инновации в образовании. – 2006. – No 6. – С. 39-44.
- 40.Яценко С. Формування соціально адаптованої і компетентної особистості в системі особистісно орієнтованого навчання / С. Яценко // Зарубіжна література: Додаток до газ. "Шкільний світ". – 2007. – No 47. – С.22-24.

41. https://pidruchniki.com/14810405/pedagogika/osobistisno_oryentovane_navchannya

42. <http://ua-referat.com/%D0%A4%D0%BE%D1>

43. LM Onofrichuk, IS Sidorova. CONCEPTUAL APPROACHES TO THE FORMATION OF THE BASICS OF STUDENTS' AESTHETIC CULTURE Development and modernization of social sciences: experience of Poland and prospects of Ukraine: Collective monograph. Vol. 3. Lublin: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2017. P.154-170.

44.

